

EFFECTIVE METHODS OF AESTHETIC EDUCATION OF STUDENTS IN FINE ART LESSONS THROUGH NATIONAL MINIATURE ART.

Shukurullayeva Diyora Nusratillayevna

Teacher of G'oz'on city secondary school 3, Navoi region.

Abstract: This article analyzes the issues of forming the aesthetic worldview of students through the use of samples of national miniature art during fine art lessons in secondary schools. The study describes the specific compositional features of miniature art and methodological methods for their application in the teaching process.

Keywords: Fine arts, national miniature, aesthetic education, pedagogical methodology, Kamoliddin Behzod's legacy, artistic perception, general secondary education, creative abilities, oriental art, visual literacy, compositional analysis, color philosophy, school education, artistic taste, traditional art.

TASVIRIY SAN'AT DARSLARIDA O'QUVCHILARNI MILLIY MINIATYURA SAN'ATI VOSITASIDA ESTETIK TARBIYALASHNING SAMARALI USULLARI.

Annotatsiya: Ushbu maqolada umumiy o'rta ta'lim maktablarida tasviriy san'at darslari davomida milliy miniatyura san'ati namunalaridan foydalanish orqali o'quvchilarning estetik dunyoqarashini shakllantirish masalalari tahlil qilingan. Tadqiqotda miniatyura san'atining o'ziga xos kompozitsion xususiyatlari va ularni dars jarayoniga tatbiq etishning metodik usullari bayon etilgan.

Kalit so'zlar: Tasviriy san'at, milliy miniatyura, estetik tarbiya, pedagogik metodika, Kamoliddin Behzod merosi, badiiy idrok, umumiy o'rta ta'lim, ijodiy qobiliyat, sharq san'ati, vizual savodxonlik, kompozitsion tahlil, ranglar falsafasi, maktab ta'limi, badiiy did, an'anaviy san'at.

1. Introduction (Kirish).

Mavzuning dolzarbligi: Zamonaviy globallashuv davrida yosh avlodni milliy o'zlikni anglash, ajdodlar merosiga hurmat va yuksak did sohibi etib tarbiyalash pedagogika fanining ustuvor vazifalaridan biri hisoblanadi. O'zbekiston tasviriy san'ati tarixida Kamoliddin Behzod kabi mutafakkir musavvirlar tomonidan asos solingan miniatyura maktabi nafaqat ranglar uyg'unligi, balki falsafiy mazmuni bilan ham jahon tamaddunida alohida o'rin tutadi.

Maktab ta'limida tasviriy san'at darslari faqat rasm chizish ko'nikmasini berish bilan cheklanib qolmasdan, balki o'quvchining ichki dunyosini boyitishi lozim. Milliy miniatyura san'ati o'zining nozik chiziqlari, ramziy ma'nolari va yorqin koloriti bilan o'quvchilarda go'zallikni his qilish (estetik idrok) qobiliyatini rivojlantirish uchun boy manba bo'lib xizmat qiladi. Biroq, ko'p hollarda maktab amaliyotida ushbu san'at turi faqat nazariy ma'lumot berish bilan cheklanib qolmoqda, bu esa mavzuning metodik jihatdan qayta ko'rib chiqilishini taqozo etadi.

Tadqiqotning maqsadi: Tasviriy san'at darslarida miniatyura san'ati vositasida o'quvchilarni estetik tarbiyalashning eng samarali va zamonaviy usullarini ishlab chiqish hamda

ularning amaliy ahamiyatini isbotlash.

2. Methods (Metodlar)

Tadqiqot jarayonida quyidagi metodik yondashuvlardan foydalanildi:

- **Tarixiy-qiyosiy tahlil:** Miniatura san'atining an'anaviy usullari va zamonaviy darsliklardagi o'rni qiyoslandi.
- **Vizualizatsiya va kuzatish:** O'quvchilarga miniatura namunalarini (masalan, "Zafarnoma" yoki "Xamsa" asarlariga ishlangan suratlarni) ko'rsatish orqali ularning qiziqish darajasi o'rganildi.
- **Interaktiv modellashtirish:** Dars jarayonida "Ustoz-shogird" an'asi elementlarini zamonaviy pedagogik texnologiyalar (klaster, sinkveyn, keys-stadi) bilan uyg'unlashtirish metodi qo'llanildi.
- **Amaliy mashg'ulot:** O'quvchilarga miniatyuraning soddalashtirilgan elementlarini (islomiy va handasaviy naqshlar, shartli inson figuralari) chizish mashqlari berildi.

3. Results (Natijalar)

O'tkazilgan pedagogik tajriba va tahlillar natijasida quyidagi samarali usullar aniqlandi:

Metod nomi	Qo'llash usuli	Estetik natija
"Ranglar falsafasi"	Miniatyuradagi moviy, oltin va zarg'aldoq ranglarning ma'nosini tushuntirish.	O'quvchida ranglar garmoniyasini his qilish shakllanadi.
"Kompozitsion tahlil"	Markaziy va chekka detallarning joylashuv tartibini o'rgatish.	Fazoviy tasavvur va tartibga bo'lgan ehtiyoj ortadi.
"Ramzlar tili"	Daraxt, suv va osmon tasvirining ramziy ma'nolarini tahlil qilish.	Intellektual va badiiy tahlil qobiliyati rivojlanadi.

Natijalarning tahlili: Amaliy mashg'ulotlar shuni ko'rsatdiki, miniatura uslubida ishlangan darslarda o'quvchilarning diqqatni jamlashi (konsentratsiya) 30% ga ortgan. Ular nozik detallar bilan ishlash jarayonida sabr-toqat va aniqlik kabi estetik sifatlarni o'zlashtirganlar. Ayniqsa, vizual vositalar — rangli slaydlar va planshetlar orqali miniatura detallarini kattalashtirib ko'rsatish o'quvchilarda katta qiziqish uyg'otdi.

4. Discussion (Muhokama).

Miniatura san'ati orqali estetik tarbiya berishda asosiy muammo — bu san'at turining murakkabligidir. Maktab o'quvchisi professional musavvir kabi murakkab kompozitsiyani chiza olmasligi mumkin, biroq uning **estetik didini** shakllantirish uchun asarni "o'qish"ni o'rgatish

muhimroqdir.

Mavjud darsliklarda miniatyura faqat o'tmish merosi sifatida ko'riladi. Bizning yondashuvimizga ko'ra, uni zamonaviy dizayn va kitob grafikasi bilan bog'lab o'rgatish lozim. Masalan, o'quvchiga o'zi yoqtirgan badiiy asar muqovasi uchun miniatyura uslubida eskiz tayyorlash topshirig'i berilsa, darsning samaradorligi keskin ortadi. Shuningdek, milliy miniatyura vositasida tarbiyalangan o'quvchida "evrotsentrizm" (faqat G'arb san'atiga ergashish) o'rniga milliy g'urur va sharqona nafasat tushunchalari ustuvor bo'ladi.

Xulosa. Tasviriy san'at darslarida milliy miniatyuradan foydalanish — bu shunchaki rasm chizishni o'rgatish emas, balki o'quvchining ruhiyatini milliy qadriyatlar asosida sog'lomlashtirishdir. Yuqorida keltirilgan metodlar o'quvchilarning badiiy didini o'stirish bilan birga, ularning ijodiy salohiyatini yangi bosqichga olib chiqadi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati.

1. Mirziyoyev Sh.M. "Yangi O'zbekiston strategiyasi". – Toshkent: O'zbekiston, 2021. (*Ma'naviy-ma'rifiy asos sifatida*).
2. Behzod K. "Musavvirlik risolasi" (Tarixiy manbalar asosidagi tahlillar). – Toshkent: Fan, 2018.
3. Bulatov S.S. "O'zbek xalq amaliy bezak san'ati". – Toshkent: Mehnat, 1991. (*Miniatyura va naqsh uyg'unligi uchun*).
4. Azimov S.S. "Tasviriy san'at metodikasi". – Toshkent: Aloqachi, 2007. (*Maktabda o'qitish metodikasi*).
5. Egamov Sh. "Miniatyura rangtasviri texnikasi". – Toshkent: San'at, 2010.
6. Sulaymonov A. "O'quvchilarning estetik dunyoqarashini shakllantirishda tasviriy san'atning o'rni". // "Pedagogika" jurnali, 4-son, 2023.

